

อ่าวไทยตอนใน

ระยะนี้ใครเจอหน้าผมมักถามว่าเราจะถมทะเลหรือเปล่า? ผมก็ได้แต่ทำหน้าง งามเขาสิครับดันมาถามผมแล้วจะได้เรื่องอะไร คำถามจึงเปลี่ยนใหม่กลายเป็นหากถมแล้วทะเลจะได้รับผลกระทบปานไหน?

เมื่อได้ยินเช่นนี้ผมกระแอมอื้มอ้มก่อนตอบเสียงดังฟังชัดเต็มถ้อยคำว่าไม่ทราบ เนื่องจากผมไม่รู้ว่าจะถมขนาดไหน ข้อมูลมีตั้งแต่ 3 แสนไปจนถึง 1.8 ล้านไร่ ผมไม่อยากตีโพยตีพายไปสว่างหน้าทั้งที่ยังไม่รู้โครงการแน่ชัด

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่องนี้เป็นทอล์ก ออฟ เดอะ ทาวน์ (Talk of The Town) เราคงต้องศึกษาติดตามข้อมูลกันบ้าง ครั้งนี้ผมจะนำเรื่องราวเกี่ยวกับอ่าวไทยตอนในหรืออ่าวไทยรูปตัว ก. มาเล่าสู่กันฟัง

ทำไมต้องตัว “ก” เป็นตัว “ข” ไม่ได้เหรอ?

นี่คือคำถามแรกที่เด็กชายวัยแปดขวบ ผู้ที่เป็นบุตรคนที่สองของผม ตั้งคำถาม ตัวอักษร “ก” นั้นมาจากรูปร่างลักษณะของอ่าว หากเราเปิดแผนที่ดูพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดชลบุรีทางด้านตะวันออกเรื่อยมาจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทางด้านตะวันตก ลักษณะจะคล้าย “ก” โดยมีหัวที่เว้าอยู่บริเวณปากน้ำแม่กลอง เพราะฉะนั้นอ่าวดังกล่าวจะกลายเป็น ข. ค. หรือ ง. ไม่ได้โดยเด็ดขาด

จะว่าไป คำว่า “อ่าวไทยรูปตัว ก.” เป็นคำเก่า ปัจจุบันเรานิยมใช้คำว่า “อ่าวไทยตอนใน” มากกว่า เพราะสื่อความหมายชัดเจนอีกทั้งเขียนเป็นภาษาอังกฤษง่ายเป็นที่เข้าใจในระดับสากล (Inner Gulf of Thailand ย่อมเข้าใจง่ายกว่า Aow Thai look like Kor Kai Kook Kook)

อ่าวไทยตอนในถูกโอบด้วยแผ่นดิน 3 ด้าน ทางทิศตะวันออกคือจังหวัดชลบุรี หากลองไปทางใต้เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลใกล้เทือกเขา มีหาดทรายและเกาะที่เดิมทีเคยเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขา (เมื่อหมดยุคน้ำแข็ง น้ำทะเลสูงขึ้น ยอดเขาจึงกลายเป็นเกาะสีชัง เกาะล้าน เกาะไม้ ๖๕) หากขึ้นมาจากทิศเหนือคือปากแม่น้ำบางปะกง ลักษณะชายฝั่งเป็นหาดเลนและป่าชายเลน แม้จะถูกทำลายไป การใช้ประโยชน์หลักมี 4 อย่าง ได้แก่ อุตสาหกรรมและการขนส่งคมนาคม (แหลมฉบัง) การท่องเที่ยว (บางแสน พัทยา) การเพาะเลี้ยง (หอยแมลงภู่ หอยนางรม เลี้ยง

ธรณ์ อารงนาवासวัสดิ์

ปลาในกระชัง) และเขตชุมชนใหญ่บ้างเล็กบ้างตลอดชายฝั่ง

ทางเหนือของอ่าวไทยตอนในคือบริเวณที่บอบบางง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด มีแม่น้ำ 4 สาย ไหลจากตะวันออกไปตะวันตก ได้แก่ บางปะกง เจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตสามสมุทร ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม จะมีพื้นที่กรุงเทพมหานครนิดหน่อยไหลเข้ามาคั่น ลักษณะชายฝั่งเป็นหาดเลนและป่าชายเลน เป็นเขตที่มีดินตะกอนจำนวนมากหลายสิบล้านตันไหลลงมาสะสมกันกลายเป็นแผ่นดิน บริเวณนี้ไม่มีเกาะหิน จะมีก็เป็นดอนเลน เช่น ดอนหอยหลอด การใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีทุกอย่างที่มนุษย์คิดออก ตั้งแต่การประมงชายฝั่ง การเพาะเลี้ยง เรื่อยไปจนถึงการทำนาเกลือ โรงงานอุตสาหกรรม ท่าเรือใหญ่น้อย แหล่งชุมชนร้านอาหาร ฯลฯ

ทางทิศตะวันตกของอ่าวไทยตอนในคือจังหวัดเพชรบุรีเรื่อยลงไปจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตอนบน ชายฝั่งเป็นที่ราบ แม้มีเทือกเขาอยู่บ้างแต่ห่างออกไป ทำให้บริเวณนี้ไม่มีเกาะ แต่มีหาดทรายยาวเหยียดตั้งแต่หาดเจ้าสำราญเรื่อยไปจนถึงหาดปราณบุรี ถือเป็นแหล่ง

วาฬบรูด้าโผล่ที่อ่าวไทย บริเวณแหลมผักเบี้ย จ.เพชรบุรี

ท่องเที่ยวสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ยังเป็นที่อาศัยของชาวประมงพื้นบ้านที่เน้นการจับปลามากกว่าการเพาะเลี้ยง อุตสาหกรรมแม้มิมีบ้าง แต่ก็น้อยกว่าฝั่งจังหวัดชลบุรี

เรามาดูในทะเลกันบ้าง อ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวขนาดใหญ่ที่สุดและมีความสำคัญสูงสุดในประเทศไทย ข้อความนี้คงต้องขยายความสักนิด แม้ทะเลไทยมีอ่าวนับร้อย แต่ถ้าพูดถึงอ่าวใหญ่ที่มีแม่น้ำสายหลักไหลลงสู่ทะเล หรือเป็นอ่าวที่มีอาณาเขตกว้างไกล เราคิดถึงอ่าวใหญ่เพียง 3 อ่าว ได้แก่ อ่าวไทยตอนใน อ่าวบ้านดอน และอ่าวพังงา อ่าวไทยตอนในมีปากอ่าวระยะทางราว 100 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมดมากกว่า 10,000 ตารางกิโลเมตร จึงถือเป็นอ่าวใหญ่ที่สุด

น้ำทะเลในอ่าวเต็มไปด้วยสารอาหาร ข้อความนี้ไม่ต้องขยาย

เพราะแค่หลับตาก็มองเห็นปูย่นนาชนิดที่อยู่ในนาในไร่ถูกน้ำพัดพาลงตามแม่น้ำ บวกเข้ากับสารอื่นๆ จากแหล่งชุมชนที่อยู่อาศัยของคนนับสิบล้าน เวลาเราลากแหลงตอนในอ่าวจึงเจอเจ้าตัวอึกยือเต็มไปหมด เมื่อลองเทียบผลผลิตขึ้นต้นกับอ่าวใหญ่อื่นๆ ทั่วโลก ข้อมูลจากหน่วยงานของสหประชาชาติระบุชัดเจน นี้อือ 1 ใน 17 ทะเลที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในโลก

แต่ถ้าคุณสงสัยว่า แล้วทำไมปลาเก๋ถึงราคาแพงนัก? คำตอบคือเราจับปลาทะเลหลวงเกินศักยภาพการผลิตของอ่าวมานานแล้ว สมัยก่อนนะ...อย่าให้บอก คุณปู่คุณทวดของเราไม่ต้องออกไปจับปลา แค่ทำโป๊ะเฉยๆ ปลาก็เข้ามาเป็นหมื่นเป็นแสนแล้ว ไข่เอ๋ยลูกหลานผู้นำสงสาร (สังเวชตัวเองจ๊ะ)

สภาพของทะเลในอ่าวไทยตอนในขึ้นกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่มีอิทธิพลมากกว่าลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเล็กน้อย ลมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดเรื่อยมาตั้งแต่เข้าหน้าร้อนยันสิ้นหน้าฝน (รวมถึงช่วงนี้) ทำให้น้ำในอ่าวไทยหมุนวนตามเข็มนาฬิกา การหมุนของน้ำดังกล่าวทำให้เกิดการกักเซาะชายฝั่งโดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาครและสมุทรสงคราม รวมถึงบริเวณบ้านขุนสมุทรจีนที่ผมเคยเล่าเรื่องเมื่อหลายปีก่อน อัตราการกัดเซาะสูงระดับ 9-15 เมตรต่อปี

ขณะที่คนแถวสมุทรปราการกับปากน้ำบางปะกงจะสบายใจกว่าเพราะตะกอนไหลมาทางนี้ แต่ถ้าสงสัยว่าทำไมบ้านฉันยังน้ำท่วม นั่นไม่ได้เกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่งแล้วครับ พอเข้าหน้าหนาว ลมก็เปลี่ยนทิศ น้ำก็ไหลวนกลับ

ช่วงเวลาที่ลมเปลี่ยนไปมาในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เป็นเวลาที่สัตว์เร่ร่อนมาเที่ยวอ่าวไทย ไม่ว่าจะเป็นนกอพยพจากเมืองจีนที่มาพักผ่อนหากินแถวสามสมุทร ทำให้บริเวณนี้กลายเป็นแหล่งที่อยู่ของนกสำคัญระดับโลก ยังหมายถึงฝูงปลาที่เคลื่อนที่เข้าใกล้ชายฝั่งและปากแม่น้ำ กลายเป็นเวลาเที่ยวชมโลมาที่ปากแม่น้ำบางปะกง และเที่ยวดูวาฬบรูด้าที่ปลายปี 2553 เข้ามาว่ายน้ำกันไม่ต่ำกว่า 20 ตัว

ผมเล่ามาแค่นี้ก็ไม่วิเคราะห์อะไรแล้ว เอาเป็นว่าอย่างน้อยคุณก็คงพอเข้าใจภาพรวมของอ่าวไทยตอนใน เมื่อใดที่เรามีโครงการแน่ชัด เราค่อยมาคุยกันอีกทีว่าจะทำอย่างไร